

Værfts - Magazinet

Nr. 4

Desember 2008

7. årgang

Fredriksoern Verfts Venner

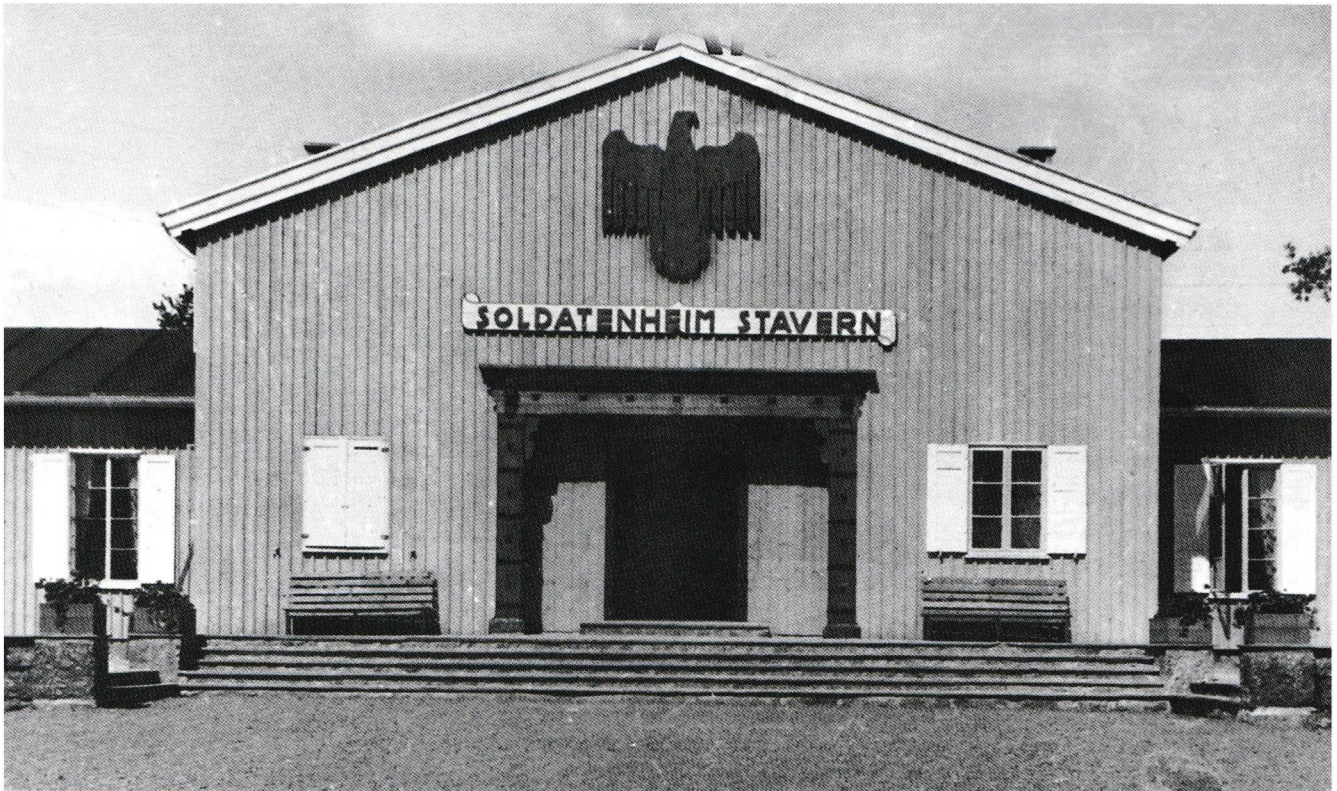

Stemning fra verftet: Foto: Stig Kvam

Fredriksvern Verfts Venner

Foto forside:

Citadellet i desember 2008. Foto: Putte Solberg

Foto tittelblad:

Soldatenheim anno 1945. Foto: FFV

Innhold:

Formanden har ordet	4
Sjøløytnant Merry	5
Jens Schow Fabricius	9
Verdensrekord – i øltønnerulling	12
Da 1/70 kom til stavern	14
Klipp fra arkivet	18
Kampen i Dynekilen 8. Juli 1716	20
Sprenggranaten	24
Besøk på Oscarsborg	30

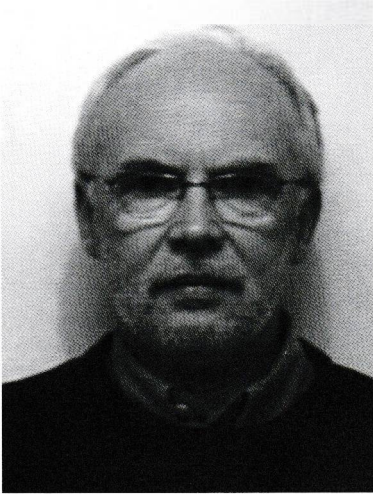
I redaksjonen:

RUNE SØRLIE	Redaktør
ERLING HALVORSEN	
JAN SCHIPSTEDT	
SVENN DVERGASTEIN	Fotograf
PUTTE SOLBERG	Fotograf

Medarbeidere i dette nummer: PER INGE OLSEN,
ERLING HALVORSEN

Formanden har ordet

Jeg har benyttet min mulighet som leder til å takke både den ene og andre for innsatsen gjennom året. Det er jo alltid en fare forbundet med det, jeg kan ha glemte noen ! Når nå jula nærmer seg, er det allikevel også i dag noen som fortjener en takk – og det er styremedlemmene i venneforeningen vår. Vi møtes i snitt nesten en gang pr måned, men i tillegg er det jo mellom møtene at jobben gjøres. Selv om medlemstallet er hyggelig stort, er det i praksis styremedlemmene som tar de fleste oppgavene vi har gjennom året. Takk for innsatsen til dere alle !!

Når nå 2008 går mot sin avslutning, er det i foreningssammenheng tid for å tenke Årsmøte. Jeg skal bare si: når vår valgkomité tar kontakt med deg – si JA til en dugnad i en venneforening som har grunn til å være stolt av seg selv !!

Årets siste Verftsmagazin er et faktum. Det betyr at vi også i 2008 har klart å utgi 4 nummer, samtidig som det innebærer at jula nærmer seg. Den nærmer seg i full fart, for Julegrana på Fredriksvern verft er allerede tent, og treet er et flott skue når mørket faller på.

Julegrantening og Julemarked på verftet er blitt en årvisst og flott tradisjon. Også i år deltok vi både med salgsbod og kafedrift i Steinbrakka, og dermed har vi lagt enda noen dugnadstimer bak oss. Takk for innsatsen til alle som var der !

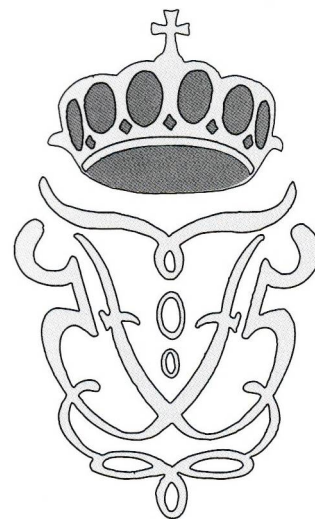
Mandag 17. november fikk jeg en utrolig melding på mobiltelefonen. Fredriksvern verfts venner var på Årsmøtet til Glade Dager i Stavern tildelt kr 40 000 i driftsstøtte!

I ettertid har vi fått oversendt Årsmøteprotokollen, og den bekrefter tildelingen. Jeg tok kontakt for å uttrykke både glede og takknemlighet og spurte om hva det var som lå til grunn for at nettopp vi hadde fått pengestøtte. Fra Glade dager i Stavern ble tildelingen begrunnet med at de syntes vi gjør en flott innsats totalt sett og spesielt ble vår deltakelse i formidling av lokal kulturhistorie fremhevet.

Dette er jo fantastisk – for det første at vi lykkes med å synliggjøre vår fremste formålsparagraf – formidle kunnskap om nasjonale kulturminners historiske og kulturelle betydning, og dernest at vi belønnes for det !! Takkebrev er oversendt Glade Dager i Stavern, som totalt delte ut kr 120 000 av sitt overskudd.

*Jeg ønsker
Fredriksvern verfts venner
en Fredelig Julehelg
og et
Godt Nytt Foreningsår!*

Terje Skjølberg

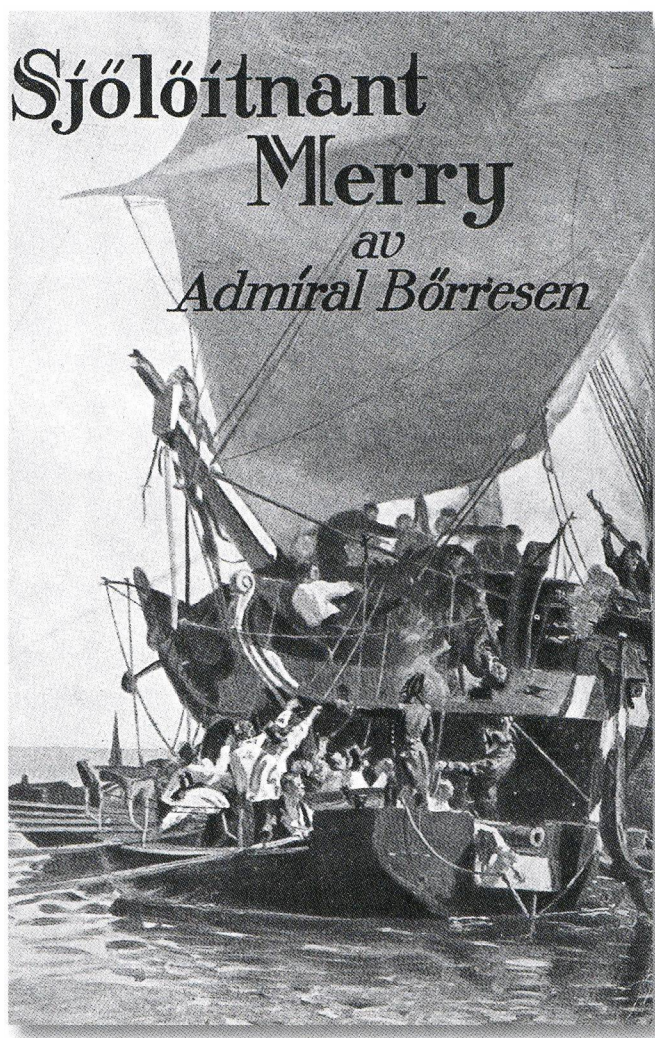

Sjøløytnant Merry

En historisk fortelling av Admiral Børresen

Tilpasset Værftmagazinet av Rune Sørleie

Del XI

En ungdommelig sjef

Det kan ikke nektes at jeg ble litt forbløffet, da vår sjef kom om bord for å heise kommandoen på sluppen "Snarl" på atten kanoner og lese opp sin bestalling som løytnant og sjef – jeg var ennå kun underløytnant.

Det var ingen annen enn min venn, den store spilloppmaker, the honourable Charles Fraser, eskadresjefens nevø. Vår båtsmann, Mather, en kjempestor irlender, hvasket meg i øret om ikke det hele var en spøk?

Da jeg rystet på hodet, slo han seg på låret og sa halvhøyt:

- Nei, nå har de satt hatten på klimaksen.

Vår glade sjef hørte det heldigvis ikke; han var altfor opptatt av å se etter, at hans vimpel kom lykkelig til topps; men selv om han hadde hørt det, hadde han sikkert bare ledd av det, for han synes å betrakte hele tjenesten som en eneste stor spøk.

Da vimpelen endelig etter mange vireverdigheter var kommet opp – den hang seg først fast i salingen og så i godset på bramstangen – vente han seg leende mot meg og sa:

- Hvis den vimpelen ikke var kommet helskinnet opp, synes De ikke jeg burde ha straffet signalkadetten bare for å opprettholde de gløverdige tradisjonene fra salige kaptein Macs tider?

Etterpå holdt han en liten velformet tale om nødvendigheten av en strikte disiplin om bord – midt under talen vente han seg om til meg med en rev bak øret og spurte om jeg trodde det var nødvendig at han leste opp krigsartiklene, hvortil jeg rystet på hodet og trakk skuldrene sammen som om jeg skalv ved den blotte tanke.

Han nevnte ikke et ord om kaptein Macs "alvor i tjenesten", men hans synderegister for øvrig ble om aftenen gjennomgått i alle detaljer i messen.

- Det er en ting jeg lærte allikevel på det tokt, sa sjefen leende, da vi skiltes for å gå til køys, - og det er at sjefen ikke skal blande seg i enkeltheter i tjenesten. De, Merry, skal få lov til i ro å passe alle detaljer.

Og det løftet holdt han, det er vist og sant, og allikevel ble han snart ved sin vennlighet mot hver mann om bord, sine muntre innfall og sitt lyse syn en sjef, som gjennomsyret befal og underbefal med en god ånd under hvilken vi alle glade og villige gikk til vårt arbeide.

Amerikanere

Vi lettet neste morgen på dagvakten for å benytte oss av landbrisen og sto sydover til Curacao, hvor vi straks av eskadresjefen fikk anvist oss plass i blokadelinjen utenfor en liten havn på øya, som ikke før hadde vært

blokkert, og hvor vi allerede første natt var så heldige å knipe en blokadebryter, som i mørket kom seilende like forbi oss.

Det var en amerikaner, og da vi på Jamaica ikke hadde fått full besetning, var vi fornøyd over å kunne presse hele det amerikanske mannskap til tjeneste om bord i "Snarl".

Vi skulle senere få føle at vi derved hadde fått forskjellige urolige elementer med om bord.

Styrmannen på amerikaneren viste seg å være en nordmann ved navn Karl Møller, som etter noen betenkning erklærte seg villig til å tjenestegjøre om bord hos oss – vi manglet nemlig en styrmann.

Han hadde vært borte fra Norge et par år og hadde ikke hørt om Nelsons seier ved København. Det var jo også siden den tid sluttet fred mellom rikene; så jeg var ikke redd for å nevne det for ham.

Det var imidlertid ikke politiske hensyn som gjorde at han hadde betenkeligheter, men den omstendighet at han hadde sin unge søster i land på Curacao, hvor hun besøkte en venninne hun hadde truffet i Amerika. Møller og hans søster var foreldreløse, og han hadde tatt henne med dit for å besøke noen slektninger de hadde der, da forholdene i Norge var vanskelige.

Han hadde satt henne i land på øya under forrige tur, fortalte han, og skulle nettopp nå hente henne tilbake igjen.

Men utsikten til et tokt med en engelsk orlogsmann øvet øyensynlig en sterk tiltrekning på ham. Søsteren kunne han nå likevel ikke få bort fra øya, da hans skip var tatt; så mottok han vårt tilbud etter at sjefen hadde lovet å sette ham i land, når han uttrykte ønske om det.

Blond kjempe

Vår ungdommelige sjef hadde nemlig straks fattet godhet for den vakre, blonde kjempe, som var sine seks og en halv fot høy og hadde et muntert, vinnende vesen, og det varte ikke lenge før han ble alles venn i messen. Dessuten viste han seg å være godt kjent i de vestindiske farvann – et kjennskap vi trengte så godt til, da ingen av oss hadde vært der før.

Og så, hva der spesielt sjarmete sjefen, var han alltid full av innfall og drømmerier om sjørøvere og rikt ladede spanske gallioner, som førte rikdommene fra de sydamerikanske kolonier hjem til moderlandet.

Han syntes nøye å ha studert Buccanerernes historie og underholdt stadig sjefen med fortellinger om dem, om kaptein Morgan, som hadde marsjert over til Panama og plyndret byen, og om alle de gull- og sølvkalker og kar han hadde røvet fra de katolske kirker på kysten av den meksikanske Golf. Dessuten var sjefen

så enig med Karl Møller i at det var ytterst kjedelig å ligge der og lovete frem og tilbake natt og dag i en streng og trang blokadelinje, som likevel var uten nytte, da han påsto at de hadde livsmidler i overflod på øya.

De to kunne sitte sammen i timevis og studere kartter, som sjefen stakk til side med et hemmelighetsfullt smil, når jeg kom ned i kahytten hans.

Jeg skjønnte det var noen planer eller spillopper i gjære, men lot klokkelig som ingen ting, for jeg lengtet likeså mye etter forandring som dem.

En vakker dag kom sjefen bort til meg på skansen og sa meget hemmelighetsfullt:

- Jeg har lyst til å spille gamle Suffy – det var hans onkel, eskadresjefen – et puss i aften.

- Nå, sa jeg, hva skal det bestå av?

Vi sto den gang med den samlede eskadre østover og var selv stasjonert ute på flanken for å repetere eskadresjefens signaler.

- Ja, vedble sjefen, så snart solen er gått ned og det er blitt mørkt, så Suffy ikke kan se oss, setter vi alle seil til og stikker av nordvestover opp mot den meksikanske golf; der ligger mange rikt lastede spanske fartøyer i havnene der – der skal vi gjøre vår lykke.

Det var et forslag som vant alles bifall – gamle Suffy ville nok tilgi sin nevø – og ikke før var natten falt på, før vi vente vestover og sto for alt som trekke kunne bort fra eskadre og onkel eskadresjef og opp mot Carthagera, som vi allerede neste aften fikk piling av.

- Sett ut barkassen og giggen og ta med Dem hvem De vil av mannskap og offiserer, sa sjefen så snart det var begynt å bli tussmørkt, og ro innover mot havnen, og ta ut hva De kan finne der – der er ingen som vet noe om at vi er her, la han til.

- Det er best å la ankeret falle først, svarte jeg, med et spring på kabelen, for at De kan være klar til å lette på et øyeblikks varsel.

- Nei, nei, sa sjefen, overlat fartøyet til meg, og kom dem av sted hurtigst mulig.

De kan ta mr. Møller med, han er kjent i farvannet.

Kanonbåter

Vi satte snart av med våre to båter og rodde rundt Fugleøya inn mot land, hvor vi traff på en stor, latinrigget jakt, som vi satte oss i besittelse av.

Den var imidlertid bare lastet med meloner og gresskar.

De ble utdelt blant besetningen, som lå og spiste vaktvis hele natten igjennom, mens vi drev frem og tilbake for strømmen utenfor innløpet til Carthagera.

Da det var begynt å lysne av dag, purret jeg ut folkene og gjorde jakt på elleve stykker latinriggede båter, men da jeg kom dem på nærmere hold, begynte

de å se betenkelig dristige ut – noen av dem gjorde mine til å vende baugen mot oss, hvorfor jeg kalte giggen tilbake til meg og gav ordre til at mannskapene skulle holde på årene.

- Det syntes meg nesten, sa jeg til føreren av giggen, Jak Whitewood, som om det skulle være kanonbåter.

- De fører en svær baugkanon hver, svarte Whitewood og tok kikkerten fra øyet; det er nok ikke noen sølvlast å få tak i der om bord.

- Du har nok rett i det, sa jeg etter å ha betraktet dem en stund gjennom min kikkert.

- Hei, gutter, få seilet opp og ro for livet. Jeg har ingen lyst til å bli tatt til fange og satt til arbeide i sølvgruvene deres.

- Jeg trodde det var sølv dere var på jakt etter, sa den akterste av roerne med en uforskammet grynten.

Det var en matros ved navn Burroughs, som vi hadde fått om bord ved Jamaica, hvortil han var sendt etter det store mytteri ved Nore, i hvilket han skulle ha vært en av lederne.

Det var en flink sjømann, men en udisiplinert villbasse, som vi allerede hadde hatt meget bryderi med om bord i sluppen.

- Herr løytnant, sa han tilsynelatende meget ærbødig, kanonbåtene haler temmelig fot innpå oss, og jeg mener De gjør best i å gå i land på Fugleøya og ødelegge båtene. Så kan vi marsjere over øya og komme oss om bord i sluppen på den andre siden.

- En god ide, hvisket midtskipsmannen som satt bak meg.

Møller, som satt ved siden av meg, rystet på hodet.

- Og bli stukket ned av mr. Burroughs i krattet der inne, hvisket jeg tilbake.

- Det ville bli en pen og vel bevæpnet bande å slippe løs over landet omkring Carthagens.

Legg merke til hvor de trekker på årene om babord for å få baugen svingt mot stranden.

Hold roret styrbords og la oss ikke komme kysten for nær.

- Hallo, Whitewood, ropte jeg over til giggen, ro på så hardt du kan for å nå sluppen og bring den hit til unnsetting.

- Jeg liker ikke å forlate deg i den tungrodde bar-kassen, pralet Whitewood, men det er vel ikke noe annet å gjøre, hvis vi skal unngå å bli begravet i deres gruver.

Med huggert og pistol

Og han fosset forbi oss og var snart forsvunnet bak den nærmeste odden.

- Dere hørte hva mr. Whitewood sa, gutter, ropte Burroughs, og dere er vel ikke slike narrer at dere lar dere ofre på den måten? Vi vil lande på øya!

Karl Møller reiste seg i sin fulle høyde med en huggert i den ene hånden og en pistol i den andre, og det var øyensynlig at den herkuliske skikkelse gjorde inntrykk på mannskapet.

Men Burroughs slapp åren sin så den bakket med den virkning at barkassen begynte å svinge inn mot revene.

I samme øyeblikk rev jeg pistolen ut av beltet og rettet den mot tinningen hans.

- Få åren inn igjen, sa jeg, og kjente at min stemme hadde en underlig dump klang, eller jeg blåser hjernten ut på Dem.

Og Møller satte den ene foten opp på akterste tofte, som om han ville kaste seg over mannen.

Fyren rullet øynene fra den ene til den andre av oss og tok opp åren.

- Hold vel klar av revene, sa jeg til midtskipsmannen ved roret, og hal på årene, karer; de som ikke har årer, skal kaste alt løst gods over bord. Og vær så klar til avløsning ved årene. Med litt godvilje skal vi nok slippe gruvene ved Potosi.

Imidlertid begynte kanonbåtene å hale innpå oss, og vi kunne se kanonbetjeningen på den forreste av dem hale kanonen i skuddstilling; men i samme øyeblikk må den ha støtt på et undervannskjær, for den hev seg over på siden og ble liggende der med den ene rekke i vannet.

Den neste båt styrte bort til dens assistanse, og vi vant et betydelig forsprang.

Ikke lenge etter så vi seilene av vår egen slupp over øya og skroget gled langsomt frem fra odden.

Vi var frelst – foreløpig.

Uten å si et ord rakte jeg hånden til Møller, som rystet den hjertelig og lo.

- Et slikt eventyr gir da livet litt innhold, sa han

- Det kan få mer innhold til natten, svarte jeg.

Profiler i Fredriksvern verfts historie:

Jens Schow Fabricius - offiser og statsmann

Ved Per Inge Olsen

Jens Schow Fabricius ble født i Larvik 3. mars 1758. Allerede som 11-åring ble han elev ved Sjøkadettinstituttet i København og dette ble grunnlaget for en lang karriere som offiser i Marinen. Han ble secondløytnant i 1779, premierløytnant 1788, kapteinløytnant 1789, kaptein 1799, kommandørkaptein 1809, kommandør 1812, kontreadmiral 1814 og vise-admiral i 1821.

Han var ekvipasjemester ved det Kongelige oktrojerte østersjøiske og guineiske selskap fra 1781 til 1787 og viseekvipasjemester ved Fredriksvern verft fra 1789 til 1793. Denne stillingen ble slått sammen med andre stillinger på verftet fra 1. november 1793. Statens finanser var nemlig så dårlige at man ikke hadde råd til å lønne fastlønte offiserer om vinteren og oppgavene ble overtatt av personell på daglønn. I 1793 var Fabricius medlem av en kommisjon som admiralitetskollegiet hadde nedsatt for å forbedre fattigvesenet i Fredriksvern. Fra 1797 til 1799 var han sjef for briggen "Lougen" på tokt i Middelhavet for å beskytte den norske og danske handel mot røverstatene. Da verftsjefen Johan Frederik Zimmer døde 25. september 1801 ble Scow Fabricius beordret i stillingen som kommandant ved Fredriksvern verft. Denne stillingen innehadde han fra 25. oktober 1801 til 12. april 1814.

Fabricius var kommandant i en periode med stor aktivitet både til sjøs og på land. Etter at årene 1800 og 1801 hadde vært preget av mobilisering og opprustning i forbindelse med krig mot England, ble årene fram til høsten 1807 fredelige år ved Fredriksvern verft. Så angrep engelskmennene København 3. sept 1807 (Flåteranet) og førte den dansk/norske flåten som lå i Danmark med seg til England. Dette ble starten på 7 år med krig mot England, og i perioder også mot Sverige, som følge av Danmark/Norges forbund med Napoleon. Krigsutbruddet førte til økt aktivitet ved Fredriksvern verft og nye utfordringer for kommandanten. Fabricius fikk ansvar for å utruste skjærgårdsflåten og å bygge opp flåten igjen med nye fartøyer. I perioden 1807 til 1812 ble det bygget 22 mindre fartøyer og i tillegg startet man opp bygging av orlogsbriggen Fredriksvern i 1809. Den norske kanonbåtflotiljen var blitt betydelig økt med nybygging vinteren og våren 1808. Den ble delt i en østre og vestre flotilje – den østre med magasin i Fredriksvern og den vestre i Kristiansand. Fabricius hadde mer enn nok å gjøre som verftssjef og kommandant, men ble også pålagt å skaffe alle fornødenheter til østre flotilje.

I tillegg kom opprustning av kanonbatteriene og ekstra oppgaver knyttet til innkvartering og forpleining av garnisonen som ble øket betydelig i forbindelse med krigen. Han må ha vært en driftig og handlekraftig mann. I 1809 påbegynte han, på eget ansvar, byggingen av et stort nytt sykehus som sto ferdig i 1812. Dette var det største sykehuset i landet på den tiden. Det er kanskje ikke så rart at alt arbeide som krigen førte med seg gikk på helsen løs og i 1809 søkte han derfor om avskjed på grunn av sviktende helbred.

Hans avskjed ble imidlertid ikke innvilget da han var en alt for verdifull person for det sittende regime. Det førte imidlertid til at det ble opprettet en stilling som nestkommanderende som skulle fungere som verftssjef i krig. I stillingen ble beordret kaptein Andreas Nissen. Viktige saker skulle fortsatt passere gjennom kommandanten.

Etter freden i Kiel 14. januar 1814 skulle det velges utsendinger til Riksforsamlingen på Eidsvoll og Fabricius ble valgt som en av 4 representanter fra Sjødefensionen. Omtrent samtidig ble han frabeordret stillingen ved Fredriksvern verft og utnevnt som sjef for det nye sjøkrigskommissariatet. Fabricius var den eldste av representantene som møtte på Eidsvoll. Han var 56 år i 1814. I perioden 25. april til 2. mai var han president for forsamlingen. Ved avslutningen av Riksforsamlingen 20. mai holdt Fabricius en avskjedstale og avsluttet slik: *"Jeg foreslaaer at vi besegler denne vor fælles hiertelige meening med Nordmænds Haandtag – i sluttet Venskabs Kiæde"*.

De 112 Eidsvollsmennene dannet deretter en broderkjede og erklærte: *"Enige og troe indtil Dovre falder!"*

Fabricius bidro sterkt i forhandlingene i 1816 som førte til at Norge kunne beholde sin flåte mot en mindre erstatning til Danmark. I perioden 1. november 1817 til 30. november 1818 var han konstituert sjef for Marindepartementet mens departementets faste sjef, Thomas Fasting, var medlem av statsrådsavdelingen i Stockholm. Fabricius sto for åpningen av Sjø-

kadettinstituttet 27. oktober 1817. Han formante kadettene om "urokkelighet i Pligternes opfyldelse" som det viktigste fundament for "sand Fædrelandskjærlighed". Selv hadde han levd et langt liv med ordretaking ovenfor det som hadde vært hans fedreland. Under hans lange karriere i den dansk/norske marine hadde han tjent under 3 konger og 4 militære øverstkommanderende. Fabricius hadde også ansvar for å iverksette Marinens nye store byggeprogram. Det var som kjent et svensk tilpasset linjeskipsprogram som ikke ble noe av som følge av Stortingets motstand og manglende finanser. I 1821 ble han viseadmiral og øverstkommanderende for den norske flåten. Her

markerte han seg som en tilhenger av å bevare krigsmakten under den konge man nå hadde, mens daværende marineminister Motzfeldt mente at Stortinget måtte ha kontroll med de militære styrker. Fabricius og Motzfeldt var 2 motpoler som representerte lang-siktige nasjonale strategier i offiserskorpset.

I 1815 flyttet Fabricius med sin familie til Porsgrunn. Her kjøpte han gården Bjørketvedt og et hus på Osebakken (Storgaten 218), som senere ble kalt "Admiralgården". Han markerte seg også i lokalsamfunnet og var en av stifterne av "Selskabet for Porsgrund og Osebakkens Vel". I perioden 1824-1826 møtte han som 1. stortingsrepresentant for Bratsberg

amt. I 1831 søkte han om avskjed, men også denne gang ble søknaden avslått. Først i 1836 – 78 år gammel – kunne endelig trekke seg tilbake. Han døde 7. april 1841 og ble begravd i Porsgrunn. I Stavern er Fabricius og de 3 andre som møtte på Riksforsamlingen på Eidsvoll minnet med en bauta som ble avduket 17. mai 1914.

24. oktober 1812 – en uværskveld i Fredriksværn

Forfatterinnen Karen Sundt skrev i 1917 noen erindringer i Skiensbladet "Fremskridt". Hun var da i sitt 76. år. Den historien som hun forteller hadde hun hørt en rekke ganger av sin mormor. Mormoren Johanne Elisabeth Lund var gift med den danske sjøoffiser Kristian Parnemann som i årene 1812-1813 var ekvipasjemester ved Fredriksvern verft. Sannhetsinnholdet kan vi ikke gå god for, men historien er dog interessant.

«Jeg husker, som det var idag, den 24de oktober 1812. Det var et forfærdelig veir den dagen; det blaaste en orkanagtig storm fra sydøst. Den tiltok i styrke, eftersom timerne skred. Det stod ind fra sjøen med taake og sneilinger. Op mot middag var mørket begyndt at falde paa.

I kommandantboligen (hos Fabricius) hersket stor travlhet. Der skulde holdes festmiddag til ære for sjøhelten kaptein Holm, som hadde utvist saa glimrende tapperhet under sjøslaget ved Lyngør. Holm hadde ikke været i Fredriksvern siden. Hans venner og vaabenbrødre imøtesaa hans komme med glæde. Med en lodsskøite fra Kragerø hadde han skikket bud. Han kunde sikkert ventes den antydede dag. Derfor hadde fru kommandørinde Fabricius i al hast laget til fest. Hun hadde latt slagte den fete kalkun, som ellers skulde været gjemt til jul, og hun sparte ikke paa noget for at gjøre det festlig. Men eftersom dagen skred og uveiret øket paa, blev stemningen i kommandantboligen mindre belivet.

Fru kommandørinden trippet paa sine høihælede sko ut og ind fra stue til kjøkken. Hun var nervøs og urolig. Tænk, om maten skulde bli bortskjæmt ved at staa hen!

Der la sig en trykket stemning over de ankomne gjester. Det lettet noget, da verten bød paa et glas av sin fineste madeira.

Veiret var og blev det samme. Det var mørkt utenfor som i en grav. Stormen før ulende omkring hus-

hjørnet; det lød stundom som røster fra forpinte aander. Mellem stormens hvin hørt lyden av de voldsomme bølger, som brøt og brak ind mot land. Alle var enige, om, at det var umulig, at Holm hadde vovet at sette over Langesundsfjorden i slikt veir; det maatte jo gaa paa livet løs med den lille jagten. Visst var han en vovehals i alle stykker; men han maatte vel ha tat hensyn; der var jo kvindelige passagerer ombord. Det var fru kaptein Seidelin med barn og pike og frøken Gaarder fra Larvik.

Saa enedes man endelig om at gaa tilbords, og under bordets glæder blev stemningen belivet. Al frygt og ængstelse for den kjære ventede gjest var som svunden hen i en taake; man slog sig til ro med, at han for øieblikket tilbragte en behagelig kveld i selskap med Simon og Just Wright i Langesund.

Mormors gamle øine lyste, da hun fortalte, at hun hadde været kommandørens borddame. Saa beskrev hun selskapsbordet i al sin pragt og overflod av mat og drikke. Paa bordet, som var dækket i hestekoform, figurerte to store kaker, en mandelskrokan og en taarnterte, kommandørindens stolthet.

Om bordet sat officerer i galauniform og damer i atlask og silke, nogen med diamantsmykker og egne perler. Den lavloftede, noget skumle stue var oplyst med lysekrone og vokslys i sølvarmstaker.

Man sat længe tilbords; der blev sunget selskaps-sanger og holdt taler. Kommandør Fabricius talte for hædersgjesten, som forgjøves var ventet, og som blev savnet i vennekredsen. Man var kommet i humør; men saa med ett håndte noget, som la en dæmper paa al munterheten. En av damerne, den kvikkeste av alle, før pludselig sammen og saa sig om med et forvirret blik.

«Hvad er det for en gyselig kold trækvind? Et vindu maa være aapnet, kanske blaast op av stormen?»

Der var ingen av de, øvrige i selskapet, som hadde kjendt nogen trækvind; likevel var der en av herrerne, som reiste sig og gik for at undersøke vinduerne. De var alle igjen, og dørene til stuen var fast lukket. Den dame, som hadde været skyld i forvirringen, fattet sig øieblikkelig. «Kan hände, jeg bare er en smule echaufferet,» sa hun med et fremtvunget smil.

Der indtraadte en trykkende pause; man takket for mat og reiste sig fra bordet.

Næste dag indløp efterretning om, at kaptein Holm var «blit i Langesundsfjordens bølger».

Verdensrekord av befalsskoleelever i 1977

– i øltønnerulling

At personell fra Fredriksvern verft setter verdensrekord må sies å være en begivenhet i verftets historie. At den skulle komme i øltønnerulling var det vel ingen som hadde forutsett.

12 tøffe befalelever hadde satt seg fore at de skulle slå rekorden på 80.1 kilometer som 12 gardister hadde klart i et tidligere forsøk.

21. juli 1977 kl 1850 startet de 12 edsvorne menn på den lange turen fra Frydenlund bryggeri i Oslo med Fredriksvern verft som mål. Kanskje var de ikke helt inneforstått med hvilken kraftanstrengelse dette skulle bli, men de la optimistiske i vei. Som ved alle store idrettsarrangementer hadde også disse utøverne et støtteapparat bestående av en følgebil med 3 personer. Helt fram til 81 kilometer like sør for Holmestrand var hele laget samlet, men da den gamle rekorden var slått måtte 4 av soldatene gi seg. Flere falt av etter hvert grunn av beinskader og gnagsår,

Tonna befinner seg nå på venneforeningens utstilling i Kaddettbrakka.

En av de 3 som holdt ut til slutt, Ole Toft, i fint driv ca 5 km sør for Sandefjord ved 22-tiden. Her oppmuntret av troppsjeff Walter Aalskog og en av jentene i støtteapparatet.

**AV
BIRGER JOHANSEN**

Det ble ny verdensrekord i øltønnetrilling på de 12 befelselevene fra Stavern, og den nye rekorden lyder på 149,0 km. Den gamle rekorden som Garden innehadde var på 80,1 km, og ble altså ettertrykkelig slått. Kl. 18.55 torsdag begynte tønneren å trille, og lørdag kl. 02.29 trillet den inn i leiren i Stavern uten en eneste stopp underveis.

Det var bare tre av laget som klarte å fullføre, men helt til 81 km, like sør for Holmestrand, var hele laget samlet. Den ny verdensrekorden var da et faktum, men her måtte 4 av soldatene melde pass. Menisk og andre benskadere gjorde det umulig å fortsette. Like nord for Haukerød var det ytterligere 2 som ikke orket mer. På toppen av Dølabakken i Sandefjord var det tre til som «falt av lasset».

— Tønna skal fram til Stavern, for det er ikke bare verdensrekorden vi er ute etter, sa befelselevene før start. Denne målsettingen ble nesten «torpedert» av Sandefjordspolitiet som møtte opp ved avkjøringen til Breidablikk og dirigerte de bolde øltønnetrillere den veien, slik at de måtte ta riksvei 303 over Tjølling til Larvik. Dette var en omvei for guttene og en slem strek i regningen. Det satte dessuten inn et kraftig regnvær, og i diskusjonen med politiet ble deltakerne kalde. Det var ikke så lett å få de stive kroppene i gang igjen etter dette, da bortsett fra han som hele tiden var i bevegelse med å trille tønneren.

Deltakerne var ikke så rent lite sure på politiet, men det er lett å forstå begge parter.

På den annen side var øltønnetrillerne avgjort en hindring og representerte en fare for den store fredagstrafikken sørover langs E 18.

Bilistene var imidlertid sporty, og det var tydelig at de fleste var klar over hva som foregikk. Laget var imidlertid

i oppløsning, og på toppen av Dølabakken var samtlige innstilt på å gi opp. Det endte imidlertid med at tre av deltakerne bestemte seg for å fortsette ytterligere noen kilometer for å se om kroppen maktet mer. Etter hvert som kilometerne ble tilbakelagt, fattet de tre nytt mot. Tjøllingvollen ble passert litt før midnatt, og ca. 1 time senere trillet tønneren langs Storgaten i Larvik.

Det var mye folk ute som kom fra bryggedans og restauranter, og trillerne var gjenstand for stor applaus. De siste kilometerne ble drøye og harde, og vel 90 minutter brukte øltønna fra Larvik til Stavern.

De tre slitne heltene ble imidlertid fulgt hele veien fra Larvik av nærmere 50 personer som oppmuntret dem til å fullføre.

Alle var enige om en ting:

— Aldri mere. Hadde vi visst hvor hardt det var, hadde vi aldri gitt oss inn på det.

Så gjenstår bare selerens lønn: — Øl, heder og berømmelse.

Østlandsposten etter at rekorden var et faktum.

men 3 holdt ut til slutt og kunne trille tønna i mål på verftet 23. juli kl 0229. Til sammen hadde de tilbakelagt 149 kilometer på 31 timer og 39 minutter. Det hører med til historien at hele forsøket holdt på å ende ved Sandefjord da politiet besluttet å om dirigere øltønnerullerne fra E-18 til riksvei 303 over Tjøllingvollen. Ikke så rart kanskje da opptoget stjal en god del av oppmerksomhet fra bilistene. På slutten var rullefarten ca 2 t og 30 min på mila. Skotøyet hadde holdt bra og Forsvarets marsjstøvler ble rost opp i skyene. Derimot hadde flere av deltakerne slitt ut 2 par hansker.

Og gjett hva de kunne leske seg med vel i mål – øl selvfølgelig!

Dette var deltakerne:

E. Hageby, J. Juriks, T.O. Toft, R. Ruud, T. Hallingstad, H. Andersen, C. P. Svendsen, K. B. Johnsen, S. Jahre, P. Pedersen, F.O. Larsen, T. Jakobsen

ÆRESBEVIS

Verdensrekord i øltønnerulling

Deltager: LUFTFORSVARETS BEFALSSKOLE I STAVERN

Distanse: 149 KILOMETER

Anvendt tid: 31 TIMER OG 39 MINUTTER Dato: 23. Juli 1977

Da L70 kom til stavern

ved Per Inge Olsen og Svein Andersen

Oberstløytnant Ruud ønsker velkommen

9. juni 1958 skjedde det en viktig begivenhet ved Luftvernartilleriets skole- og øvingsavdeling. Den nye kanonen, 40mm L70, ble overlevert. Året før hadde kanonen utprøvd i Stavern. Det var meningen at den nye kanonen skulle erstatte den gamle L 60 som kom til Stavern i 1952, men som ble tatt i bruk av Luftvernregimentet allerede i 1939. L 60 kom imidlertid til å være i tjeneste i Luftvernartilleriet fram til 1989.

L 70 var norskbygget ved Kongsberg Våpenfabrikk og representerte et stort framskritt innenfor kanonluftvernet. Kanonen var i utgangspunktet utstyrt med tradisjonelt ringsikte. Det ble ikke anskaffet sentralinstrumentering (følgeradar og computer) før i 1968. Kanonen ble også levert til andre NATO-land.

Program
for
onvisning ved LVASA
9. juni 1958.

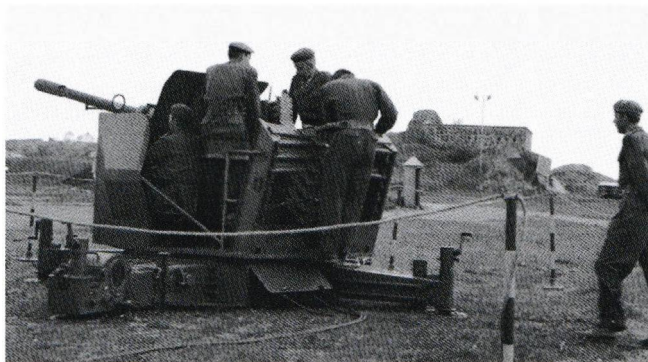
		Sted	Ansvar
1230	Lunch	Befalsmessen	
1315		Kongesalen	Sjef LVASA
1315	Orientering om LVASA	Utenfor befalsmessen	Sjef LVASA
1330	Overlevering av 40 mm L/70		
1345			
1345	Gangtid		
1355			

<u>Del I</u>			
1355	Orientering om elektronikk- og radarutdannelsen	Radarbygg	Kpt Larsen
1415	Onvisning i elev maskin- og filerkersted. Orientering om servoutdannelsen	Steinbrakka Kadettbrakka	Maj Ödegaard
1415		Sletta	Maj Havig
1435	Demonstrasjon av 40 mm L/70		
1455			
<u>Del II</u>			
1355	Onvisning i elev maskin- og filerkersted. Orientering om servoutdannelsen	Steinbrakka Kadettbrakka	Maj Ödegaard
1415		Sletta	Maj Havig
1415	Demonstrasjon av 40 mm L/70		
1435	Orientering om elektronikk- og radarutdannelsen	Radarbygg	Kpt Larsen
1455			
<u>Del III</u>			
1355	Demonstrasjon av 40 mm L/70	Sletta	Maj Havig
1415	Orientering om elektronikk- og radarutdannelsen	Radarbygg	Kpt Larsen
1435	Onvisning i elev maskin- og filerkersted. Orientering om servoutdannelsen	Steinbrakka Kadettbrakka	Maj Ödegaard
1455			

1455	Transport til Kantina		
1500		Kantina	
1900	Vising av Staverns film		
1520		Kantina	Sjef LVASA
1520	Kaffe, evt spørsmål		
1600			
1600	Avreise		

Denne milepælen ble behørig markert på Fredriksvern verft. Militære og sivile autoriteter var invitert til å overvære overlevering. Her var generalinspektøren for Luftvernartilleriet, oberst Husjord, politimester Lund, sogneprest Nyborg og ordføreren i Brunlanes og Stavern. Skolesjefen oberstløytnant Ruud ønsket velkommen og orienterte om leirens historie før direktør Bjarne Hurlen ved Kongsberg Våpenfabrikk overleverte kanonen til Forsvaret ved oberst Husjord. Husjord sa i sin tale at kanonen var NATO's svar på den rivende flytekniske utvikling og har en slagkraft som er mange ganger større enn andre våpen i denne klassen.

Etter overtakelsen ble kanonen demonstrert for de innbudte gjestene.

L 70 ble Luftvernartilleriets viktigste skyts i mange år før overgangen til rakettluftvern. 1999 var det siste året det ble drevet utdanning på våpentypen.

Nye kanoner til Stavern-leiren

«En milepel av rang,» sier generalinspektøren for luftvernartilleriet, oberst L. Husjord

Den nye kanontypen er laget ved Kongsberg Våpenfabrikk som i dag leverer opptil 8 kanoner i måneden

— At vi i det norske forsvar i dag kan ta i bruk denne kanonen er en milepel av rang. Det er vanlig NATO-standard over dette våpen, som fullt ut har fulgt med i den utvikling som har skjedd på flyenes område, sa generalinspektør for luftvernartilleriet, oberst L. Husjord, da den offisielle overlevering av forsvarets nye 40 mm luftverkanon fant sted i Stavern-leiren i går.

Den nye kanon som er laget ved Kongsberg Våpenfabrikk har betegnelsen 40 mm L/70 luftverkanon, og våpnet har en skuddtakt på 240 skudd i minuttet. Prosjektilenes effektive rekkevidde er 5 km, og den kan løstge røy med lydets hastighet i en avstand til opptil 200 meter. Kanonen er fjernstyrt, noe som gir bedre presisjon og bedre tid til å følge målet.

40 mm L/70 skal erstatte den tidligere benyttede luftverkanon L/60. Nyervervelsen har en skuddtakt som er dobbelt så stor som tilfellet er med det inntil nå benyttede skyts. Kanonen har en rekke år vært i oppstilling i det svenske forsvar, og skal altså nå tas i bruk i Norges forsvar.

Det var direktør Hurlen ved Kongsberg Våpenfabrikk som overleverte kanonen til de militære myndigheter. Planene om å sette i gang produksjon av slike våpen ved Kongsberg Våpenfabrikk ble drøftet i 1953, og 22 mill. kr. ble bevilget til arbeidet. For et år siden

ble den første norskbyggede kanon prøvet i Stavern, og i dag leverer Kongsberg Våpenfabrikk opptil 8 kanoner i måneden. Endel av disse blir sendt til norske luftvernveddelinger. — endel går ifølge NATO-avtale til andre land. Prisen pr. kanon blir 400 000 kroner.

Det vil føre for langt å gå i detaljer når det gjelder dette våpen. De militære myndigheter som i går svar til stede for å se prøveskytingen høstes imidlertid ut til å være meget godt fornøyd med nyervervelset. — og skal man dømme ut fra den opplysning vi i går fikk se i Stavern-leiren, var det ut til at maskinene har satt seg grundig inn i våpnet som allerede en tid har vært prøvet av befal og elever ved Luftvernartilleriets skoler.

Direktør Bjarne Hurlen ved Kongsberg Våpenfabrikk som i går offisielt overleverte de nye kanoner til Norges Forsvar.

Demonstrasjon av L-70

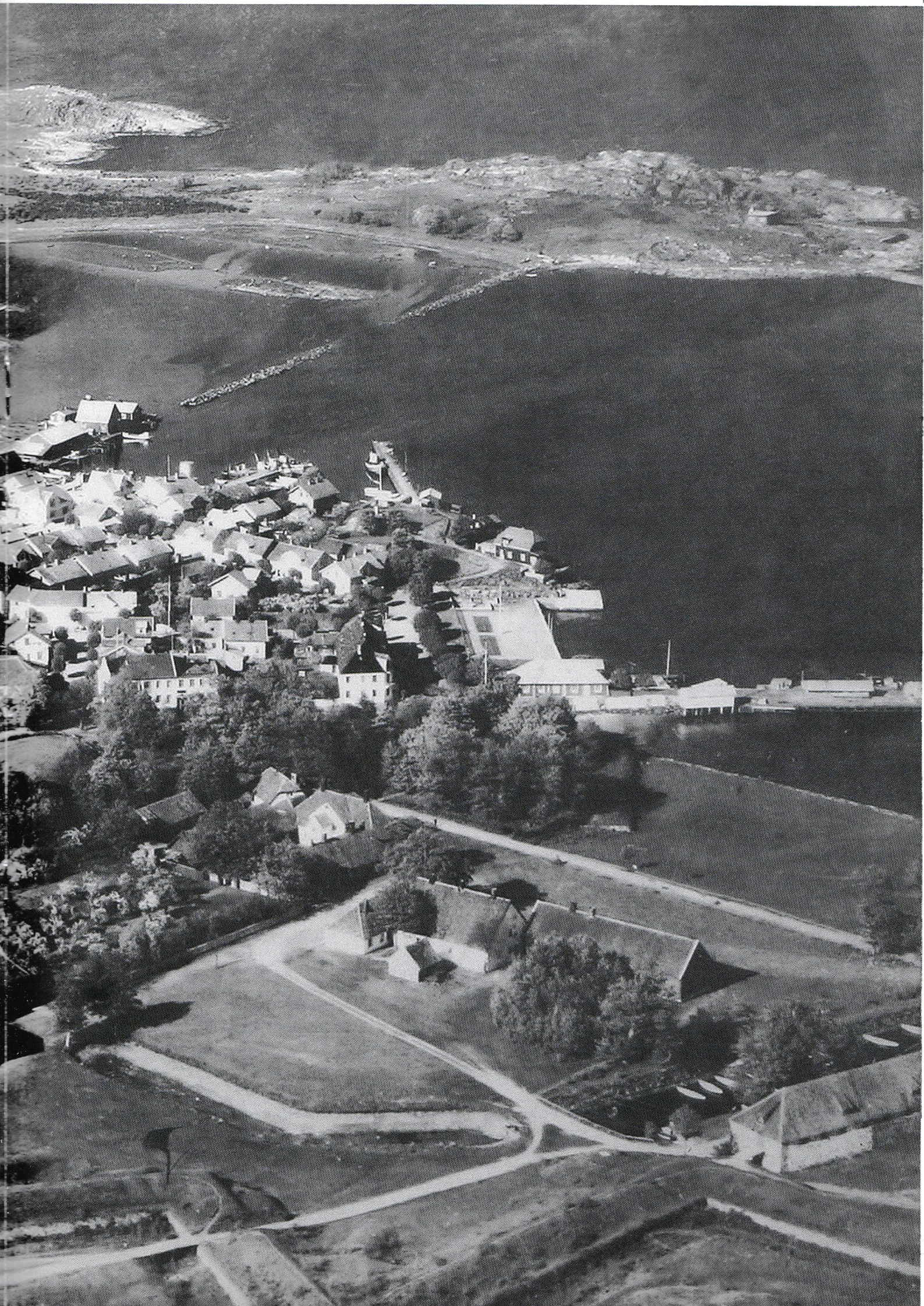
Direktør Bjørn Hurlen taler ved overrekkelsen

Stavern med Fredriksvern Verft – sommeren 1939.
Foto: FVV

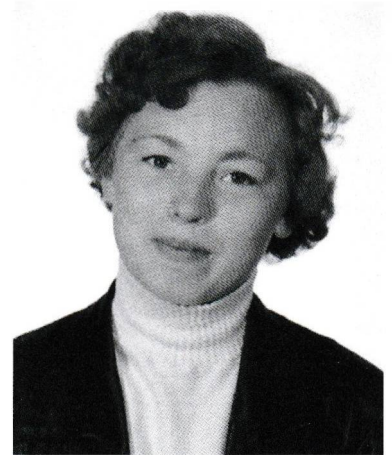
Klipp fra arkivet

Redigert av Per Inge Olsen

I forrige Værftsmagazin presenterte vi noen portretter som vi trengte hjelp til å identifisere. Vi har fått flere henvendelser fra våre medlemmer som har hjulpet oss et godt stykke på vei. Kapteinen i øverste venstre bilde er Børre Hasle. Offiseren med briller er Frank Moksnnes. Deretter følger Eklund og Leif Mjåland. På bildet med 4 offiserer har vi identifisert Børre Hasle og

Bjørnland (med daghavende skilt). De to andre som også vises på bildet nedenfor har vi ingen navn på. Mangler også navn på de 3 herrene i sivilt antrekk.

Her kommer nye utfordringer til våre lesere. Hvem er dette?

Har du tips om bildene send e-post til peinge-o@online.no eller ring 93266620.

Mange kull har gått ut både fra befalsskolen og fra officersutdanning (LBAS/O og LOSK). Denne gangen presenterer vi et utklipp fra Mannskapsavisa nr 14 av 12 juli 1965, samt et bilde hentet fra eget arkiv i forbindelse med avslutningen for kull 15 ved LBAS/Officerslinjen.

Flytur for beste elev

350 offiserer hittil utdannet ved LBAS

VED avslutningen for kull nr. 15 ved Luftforsvarets befals- og administrasjonsskole kunne skolegruppesjefen, major O. Dokke meddele at samtlige 22 elever hadde bestått eksamen. Som den beste elev siden 1959 ble løytnant Leiv Pål Vadstein, Volda uteksa-

minert med hovedkarakteren 1.56. Som en påskjønnelse for dette gode resultat fikk løytnanten en studiereise med SAS i Europa.

Siden starten av officerslinjen 26. oktober 1953 er ialt 350 elever uteksaminert fra denne spesialskolen for administrative offiserer i Luftforsvaret. Hvert kurs har vart ca 9 måneder.

For neste kulls vedkommende er det planlagt en utvidelse til ca. 40 elever. Dette særlig fordi behovet for denne kategori av offiserer er meget stort. Spesiell vekt legges det på de nye ting som melder seg innen administrasjonen av en så stor institusjon som Luftforsvaret, som f.eks. innføringen av elektronisk databehandling. Det kullet som nå ble uteksaminert var det første som hadde fått en innføring i EDB.

At også den fysiske side blir tilgodesett, viste den samling av ferdighetsmerker, diplomer og premier som ble delt ut ved avslutningen. Idrettsoffiseren Harry Boye-Karlson kunne med stolthet fortelle at sistemann tok sykkelen fram 2 timer før den høytidelige avslutning og dermed sørget for at kullet kunne avslutte med 100 prosent idrettsmerker.

Den høytidelige avslutningen fant sted i Kongesalen, på den historiske grunn, hvor skolen holder til i Stavern. Diplomene ble overlevert på vegne av Sjefen for Luftforsvaret av oberst J. P. Øglan.

Idrettslaget i „Leiren“ begynner med orientering

Ivar Snildal valgt til ny formann i laget

Luftvernartilleri-skolens Idrettslag — LSI — hadde sitt årsmøte på Wassiloff tirsdag under ledelse av formannen, Werner Wahlstrøm. Arsberetning og regnskap ble godkjent. Regnskapet viste et betydelig overskudd.

Det ble opprettet en orienteringsgruppe. Som oppmann for denne ble valgt Waine Roe Sæther.

Som oppmann i friidrettsgruppa ble valgt Synnevåg.

Det ble ved møtet besluttet å skaffe lønnet trener til å drive inendørstreningen 1 gang i uken og til å fortsette når utendørssesongen begynner.

Ved valgene ble Ivar Snildal valgt til ny formann etter Werner Wahlstrøm som nektet å motta gjenvalg. Ny sekretær etter Kåre Strøm, som også nektet gjenvalg, ble valgt Inge Hågen. Kasserer ble Marius Stray. Nytt styremedlem etter Nils Tveten ble elev nr. 145 Møgstad. Varamenn til styret ble Hans Tøndre og Synnevåg.

Ny revisor ble Kåre A. Strøm. Representanter til kretsingene skal styret avgjøre hvem som skal reise i hvert enkelt tilfelle. Etter forhandlingene ble det holdt en hyggelig tilstelning i hotellet.

Idrett har alltid vært en viktig del av utdannelsen ved skolesenteret og selvfølgelig hadde „Leiren“ sitt eget idrettslag som tok hjem mange flotte premier i ulike grener. Her et avisutklipp fra 1955.

Fra venstre: Oblt Hatledahl, lt Vadstein, oberst Øglan og oblt Dokke

Kampen i Dynekilen 8. juli 1716

Kanskje den fremste av Tordenskiolds operasjoner

For 250 år siden — 8. juli 1716 — seilte daværende kaptein Peter Wessel Tordenskiold med syv mindre orlogsfartøyer inn gjennom det trange sund til Dynekilen og angrep en svensk transportflåte, lastet med forsyninger til Karl XII som beleiret Fredriksten festning. Før kvelden hadde Tordenskiold med et tap av 19 døde og 57 sårede erobret 9 svenske krigsfartøyer og 5 forsyningsskip og ødelagt de resterende. Svenskekongen så seg tvunget til å oppgi beleiringen og trekke sine tropper tilbake over grensen. Truselen mot Norge var avvertet.

I begynnelsen av mars 1716 var Karl XII gått over grensen til Norge med sterke svenske troppeavdelinger. Hans mål var å erobre landet og dermed realisere så mange svenske kongers ønskedrøm.

For kong Karl stod det klart at for å kunne erobre Norge måtte han sette seg i besittelse av Fredriksten festning som sperret adgangen til landet sydfra. Med denne festningen på norske hender måtte svenske tropper nordenfor stadig regne med å bli angrepet i ryggen av norske styrker som var knyttet til den. Fra Fredriksten kunne også norske styrker gå til angrep inn på svensk territorium.

FOR Å KUNNE TA FREDRIKSTEN

måtte kong Karl ha tilførsler av krigsfornødenheter, først og fremst tungt beleiringsskyts. I Göteborg ble samlet en transportflåte med kanoner, ammunisjon og andre forsyninger. Transportflåten med eskorte bestod av skytsskipet «Stenbocken», 4 store galeier, 7 mindre orlogsfartøyer og et antall transportskip. Denne styrken ble ført innenskjærs til Dynekilen, en trang liten fjord med innløp ca 3 n mil nordenfor Strømstad. Derfra skulle forsyningene føres over land til Svinesund. Det siste stykket våget man ikke seile, da man der kunne

vente å bli angrepet av en sterk dansk-norsk flåtestyrke under viseadmiral Gabel, som krysset i Ytre Oslofjord.

Tordenskiold hadde 8. juni sendt admiralitetet i København en memorial hvor han gjorde rede for sitt syn på forsvaret av Norge. Det er tydelig at hans forestillinger hadde gjort inntrykk på de høye herrer, for 18. juni ble han beordret som sjef for en styrke bestående av fregattene Hvide Ørn og Vindhunden, skytsskipene Hjælperen og Archa Noa samt galeiene Printz Christian, Louise og Charlotta Amalia. Selv heiste han sitt kommandotegn på Hvide Ørn, som året i forveien var erobret fra svenskene ved hans egen innsats.

Med denne styrken avgikk Tordenskiold i begynnelsen av juli til norske farvann. Hans ordre gikk ut på at når han var kommet til Koster eller Dynekilen, skulle han underrette admiral Gabel om sin ankomst og avvente nærmere ordre.

OM KVELDEN 7. JULI

ankret Tordenskiold med sin styrke mellom Koster og Grisebåene. Her fikk han vite at den svenske transportflåte med eskorte lå i Dynekilen. Da vinden var gunstig for et angrep, besluttet han å gjennomføre dette uten å avvente admiralens ordre.

vente å bli angrepet av en sterk dansk-norsk flåtestyrke under viseadmiral Gabel, som krysset i Ytre Oslofjord.

Tordenskiold hadde 8. juni sendt admiralitetet i København en memorial hvor han gjorde rede for sitt syn på forsvaret av Norge. Det er tydelig at hans forestillinger hadde gjort inntrykk på de høye herrer, for 18. juni ble han beordret som sjef for en styrke bestående av fregattene Hvide Ørn og Vindhunden, skytsskipene Hjælperen og Archa Noa samt galeiene Printz Christian, Louise og Charlotta Amalia. Selv heiste han sitt kommandotegn på Hvide Ørn, som året i forveien var erobret fra svenskene ved hans egen innsats.

Med denne styrken avgikk Tordenskiold i begynnelsen av juli til norske farvann. Hans ordre gikk ut på at når han var kommet til Koster eller Dynekilen, skulle han underrette admiral Gabel om sin ankomst og avvente nærmere ordre.

OM KVELDEN 7. JULI

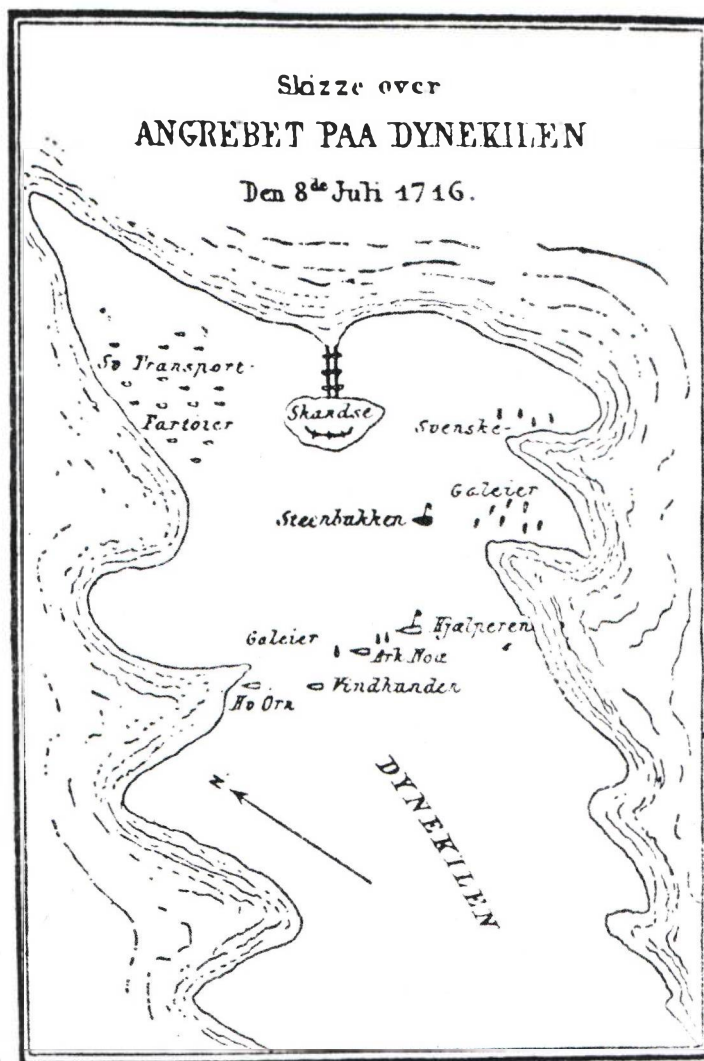
ankret Tordenskiold med sin styrke mellom Koster og Grisebåene. Her fikk han vite at den svenske transportflåte med eskorte lå i Dynekilen. Da vinden var gunstig for et angrep, besluttet han å gjennomføre dette uten å avvente admiralens ordre.

Svenskene hadde visstnok ansett havnen for å være så sikker at de ikke hadde brydd seg om å kaste opp batterier på begge sider av innløpet, men latt seg nøye med å anlegge et batteri på seks tolvpunds kanoner på en liten holme innerst i bukten. Dessuten hadde de postert infanteristyrker på begge sider av kilen.

Da Tordenskiold nærmet seg innløpet, gikk han selv ombord på Hjælperen, det sterkeste av skipene, og med dette i spissen trengte eskadren gjennom det smale løp inn til Dynekilen. Så snart skipene nådde inn i havnen, ble de mottatt av kraftig

kanonild fra de svenske skip og fra batteriet på holmen. De norske fartøyer løsnet foreløpig ikke skudd, men fortsatte sin kurs. Først da alle skipene var ankret opp i en ordnet linje, åpnet de en kraftig ild. I det stille vær ble skipene snart innhyllet i sterk kruttrøk, og skytningen fortsatte med full kraft til klokken 11, da den avtok merkbart på svensk side.

Så snart Tordenskiold konstaterte dette, lot han to av galeiene buksere Hjælperen og Archa Noa nærmere inn mot de svenske skip. På grunn av kruttrøken merket svenskene ikke noe til denne manøver. Stenbocken ble etterhvert så ille silredt at hun måtte stanse sin ild og drev inn mot land. Batteriet på holmen, som hadde tilføyd de norske fartøyer stor skade, ble angrepet av galeien Printz Christian og

Situasjonen innerst i Dynekilen under angrepet.

Louise. Etter et par timers kamp ble batteriet stormet og tatt. En stund etter strøk Stenbocken sitt flagg, de svenske galeier og transportskip ble satt på grunn av sine egne besetninger og storparten av folkene rømte fra borde.

DEN SVENSKE ESKORTE

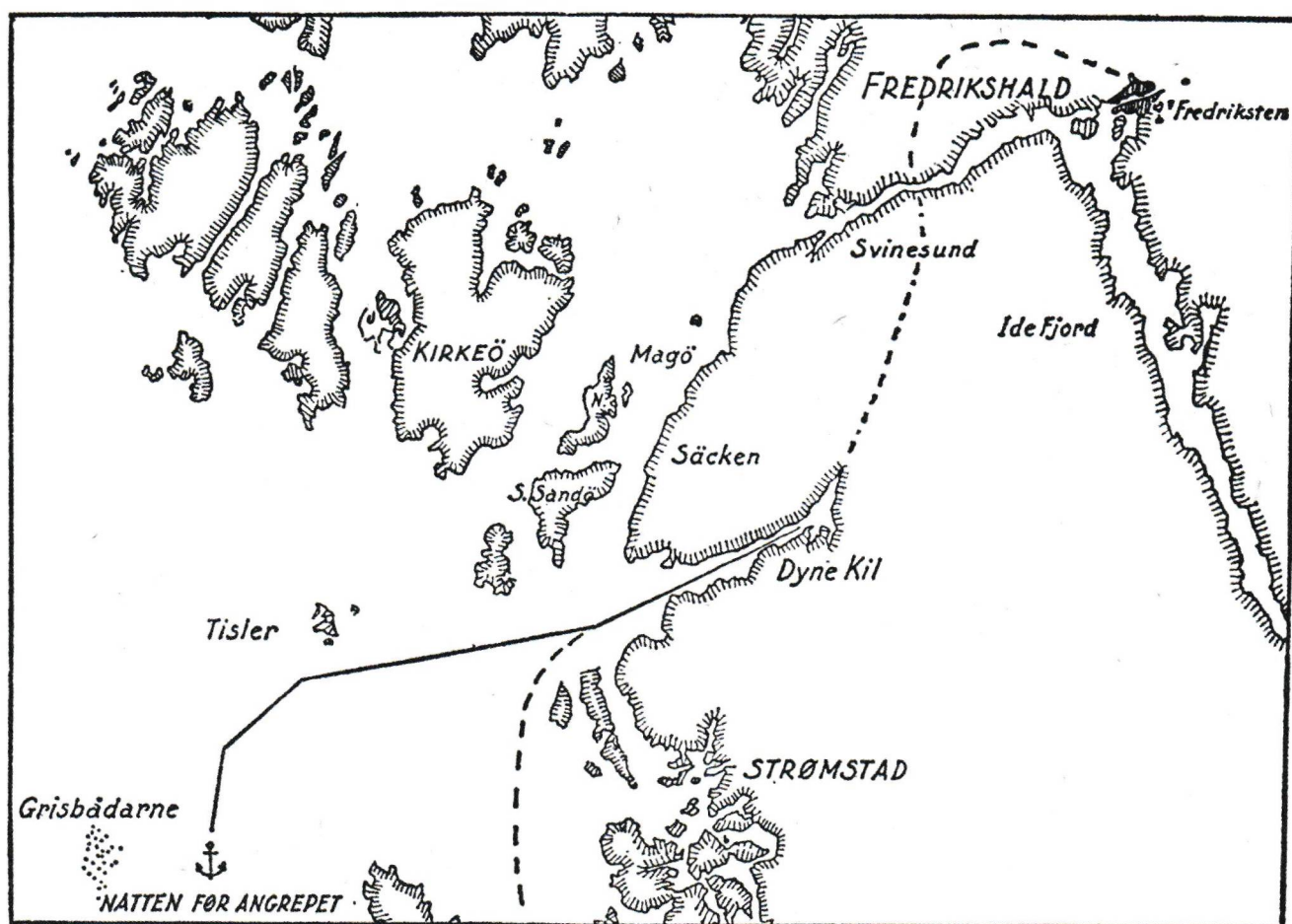
var nå fullstendig nedkjempet, men for Tordenskiold gjenstod en viktig del av operasjonen. For at hans oppgave skulle kunne anses som løst, måtte de fiendtlige transportskip ødelegges eller føres bort som priser.

De svenske landtropper hadde samlet seg rundt bukten, og dekket av skjær og hus åpnet de en kraftig muskettild mot de norske skip. Det var ingen tid til betenkning — der måtte handles og handles raskt.

Tordenskiold og noen av de andre skipssjefer sprang over på

galeiene og skipsbåtene og rodde inn mot de fiendtlige skip for å gjøre dem til priser. Hans egen styrke beskjøt imens troppene på land, som svarte med muskettild og skjøt med stor sikkerhet så snart de fikk se noe gjennom kruttroken. De svenske skip ble entret ett etter ett, og de forsøk som fra svensk side ble gjort for å sprengte dem i luften, ble for en stor del avverget. I tur og orden ble fartøyene tatt under buksering ut gjennom løpet.

Av de svenske fartøyer lå til slutt Stenbocken og en galei igjen, og Tordenskiold fant å ville gjøre et forsøk på å redde også disse to. Vindhunden lettet anker og la seg i nærheten av Stenbocken, og en båt ble rodd over med varp. Båten ble en utmerket skyteskive for de svenske soldatene på land — en mann ble drept og flere såret. Etter

Situasjonen innerst i Dynekilen under angrepet.

at en brennende lunte ombord i Stenbocken var fjernet, ble varpet gjort fast i denne og i galeien og de to fartøyene varpet løs av grunnen.

Det var sen kveld før de siste prisene kunne tas under buksering ut igjennom Dynekilen, og først ved daggry var hele styrken kommet ut i åpen sjø.

Ved ankomsten til København ble Tordenskiold mottatt av befolkningen med stor begeistring. Kongen — som tidligere på året hadde opphøyet ham i adelsstaden — utnevnte ham til kommandør og skjenket ham en gullmedalje til å bære i blått bånd om halsen.

Med de erobrede fartøyer ble et større antall kanoner og morterer, bomber, granater, krutt og lavetter tatt som bytte. Av det erobrede beleiringsmaterieell ble 17 kanoner, 2 morterer, 76565 pund krutt, 16356 blykuler og 7409 jernkuler på 3 til 18 pund avgitt til Tøjhuset i København.

INGEN TILFELDIGHET

Et nærmere studium av så vel selve operasjonen som Tordenskiolds personlige forutsetninger for å utføre den, gjør det klart at resultatet ikke var en tilfældighet.

Som de fleste av hans operasjoner kan angrepet i Dynekilen synes dumdristig. Det var også meget risikabelt, men resultatet rettfærdiggjør risikoen. Sin vane tro hadde han også denne gang lagt stor vekt på forutgående oppklarings- og etterretnings-tjeneste. Før han ga ordre til angrep, gikk han selv med et lite fartøy inn for å rekognosere. Han visste av erfaring at intet er som selvsyn, og man visste at fullt utbytte av en rekognosering får bare den som vet hvordan han skal se.

De etterretninger Tordenskiold skaffet seg, fikk ham til å gå til angrep øyeblikkelig. Nettopp på grunn av risikoen var det viktig å handle raskt, slå til før fienden hadde truffet mer om-

fattende forsvarstiltak. En utsettelse kunne bety at angrepet ville bli resultatløst. Han visste at Norges skjebne kunne avhenge av om de svenske forsyninger kom frem til Halden eller ikke. Det var ingen tvil hos ham om hva han skulle gjøre, og han handlet som den lederpersonlighet han var.

Ordren om først å melde seg til admiral Gabel har sikkert plaget ham særlig sterkt. Det stod så meget på spill at han påtok seg ansvaret. Også dette viser den fødte leder. Han undervurderte ikke vanskelighetene, men satte hele sin ukuelige energi inn på å overvinne den.

Et særlig interessant trekk ved fremstøtet mot Dynekilen er at Tordenskiold åpenbart lenge hadde hatt en slik operasjon i tankene. Den memorial han 8. juni hadde levert inn til Admiralitetet, innholdt forslag om hvordan man best skulle kunne fordrive svenskene fra Norge. Hovedmomentet i denne plan var å avskjære deres forbindelseslinjer med hjemlandet. Videre skulle man undsette Fredriksten og dermed avskjære Karl XII fra sine baser i hjemlandet.

Nr 14. OKLUM er hangarsoper hos Boye, og han er faktisk den første som bestilte "ballongleilighet".

Han skal til Oslo, og til presang har han kjøpt et strykejern. Blir det for kaldt i ballongen, kommer han til å ta seg en liten "pinne", til toner fra sin reiseradio, som er det eneste instrument han spiller.

Som ballast har vi tenkt å ta med oss 23 HAGA. Han skal bare til Brunlanes så det passer fint. Ja dette er på betingelse av at jeg får fri fra kjøkkenet, sier Haga å ler.

Jeg tar med meg piggsko av to grunner, legger han til. Blir jeg luftsyk kan jeg spy i dem, og havarerer vi kan jeg hurtig komme fram til folk. Praktisk og greit, ikke sant?

Til "fattern" kjøper jeg en drill, som skal være til minne om meg, for dette her kan umulig gå godt.

Etter ordre fra "føreren" var vi på jakt etter noe mere ballast. Jern, sand eller STEEN fra befalsskolen.

Ballongferd har alltid vært min store drøm, sier Steen.

At jeg blir samtaleemne i hele Levanger i jula, er det ingen tvil om. Jeg husker godt 91 Stomperud skulle reise til Sörum i -----.

Har du kjøpt presang til mor?

I år skal jeg kjøpe kaffetrakter. Videre vil jeg gjerne ha med meg et "slagverk". En liten sekk med epler og et langt tau med krok i er også nødvendig utstyr.

Vil du sende en hilsen hjem?

Min suksess er sikret, hilsen Ragnar.

Ballongfører Lt SANDANGER.

Det var en alvorlig og ansvarsbevisst fører vi traff på startstedet, travelt opptatt med forberedelsene til ferden.

Er du nervøs, Lt Sandanger?

Nervøs er jeg ikke, men jeg er klar over det store ansvaret som dere har lagt på meg. Jeg har jo faktisk ansvaret for 7 mann, så det virker omtrent som "Ameriken Oil".

Om ballongen sprekker?

Tja, -- da får jeg vel blåse meg opp da.

Bortsett fra vanlig ballonggummi, oppfordrer jeg alle til å ta med et instrument. Harpe er fint, men selv tar jeg med smörpapper og grovkam. Kam er et herlig instrument som ----.

Her må vi bryte inn, da vi skjønner at nervene er i ulage.

Vi ønsker god tur, og det siste vi ser av "føreren" idet han bøyer seg over gondolen og synger en barcarole, er de store ballongbukse som flagrer i vinden.

Korporal SETTERBERG er plassert i RM 12.

Om det ikke volder ballongføreren for mye bry, ønsker han å bli kastet av i Sarpsborg.

1 kg kaffe blir gaven fra meg, sier Setterberg.

Ellers vil jeg ta med trompeten i tilfelle vi kommer ut i tåke. Jeg har ingen erfaring fra slike reiser, men jeg kommer til å ta med litt ballonggummi også. Det skal hjelpe mot dotter i ørene har jeg hørt.

Det er vanskelig å få kastet noe ned i "Rjukangryta", sier NORMANN, men hva gjør en ikke for å spare penger.

Jeg kommer til å ta med en stor kokebok som mor skal ha i presang. Håper inderlig den ikke blir for tung.

Til underholdning tar jeg med gitaren og spiller litt for folket. Hjemme blir det liten anledning til å spille, da far er "streng".

Jeg er fra Egersund, og har gått mye på "bommen" i min tid, sier O7 TERLAND - UB-btt.

Du skjønner, jeg er nemlig turner. Sier ikke nei takk til en ballongferd, bare jeg kan få med meg kameraten min.

Hvem er det da Terland?

Jo, det er han Napoleon med tre stjerner det---, kommer det kjapt.

Han får en billett under tvil.

Ballongmaskinist fenrik PAASCHE.

Oppe i ekserserhallen på befalsskolen finner vi ballongens maskinist i full gang med å trimme ballongmotoren.

Hvordan går motoren?

Etter at vi begynte å "kjøren" på 96 og tran, går den som en befelselev, sier Paasche og gliser.

Har du maskinistpapirer?

Nei, men jeg samler på frimerker. Håper vi får en rask landing, så det kan bli noen blå merker til albumet.

Et råd til passasjerene?

Ta med spypose og se ikke ned, for dit kommer en tidsnok.

Stoler du på føreren?

Han følger jeg gjerne i døden.

Har du tatt med deg en presang til kona?

Jeg kommer til å kjøpe en "unevnelig".

Pakk den da ikke inn Erling, den er god å ha om du må hoppe ut over Leirstrand ved Trondheim.

Idet vi går ser Paasche så rart på oss.

Så kommer det med gråtkvalt stemme:

"Hils Björg"

Det er slike stunder det er så vanskelig å være menneske.

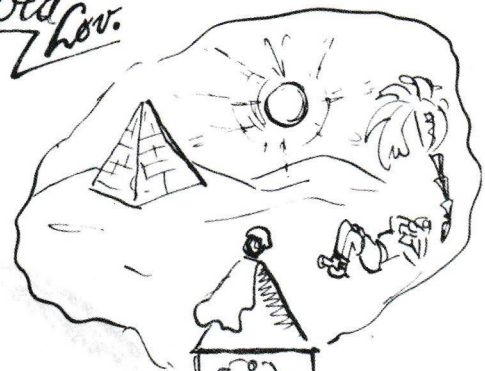

ARSKAVALKADE

ved hør.

LUFTVERNARTILLERIETS 1957 SKOLEAVDELING

FEBRUAR

ENN OM
EH HADDE
VERT
CLA-GUTT
I EGYPT
NÅ?

JANUAR

ST. STJ. HANSEN, NYTT ALDERSTILLEGG

STAVERNSSTAFETTEN
"SLAPSET" I VEI

MARS

1. APRIL
STAVERNSKINO'S
"SANGEN OM
DEN RØDE RO-
BIN."
MARILYN
JANE
AYA
SOPHIA m.k.

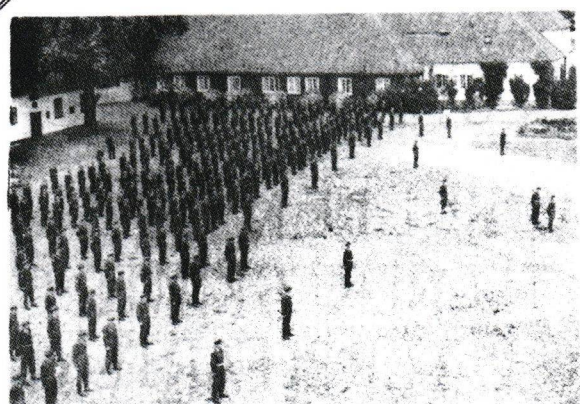

APRIL

SEPTEMBER

L.M. i friidrett:
Lt. Wahlstrøm
best som sistemann.

MAI SJEFSBYTTE

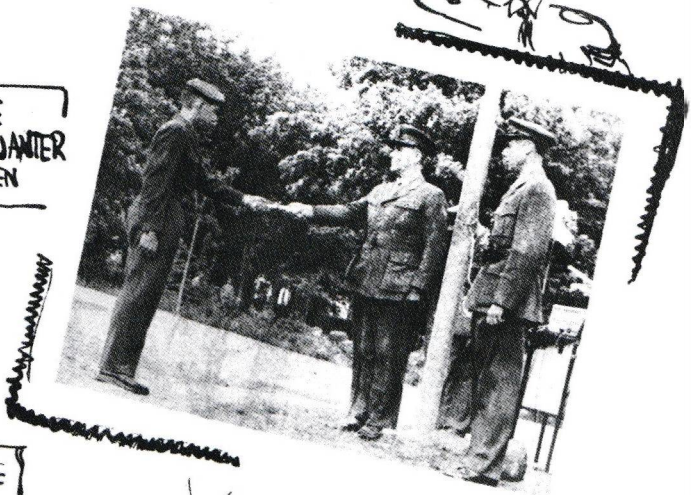
U)SKARPSKYTING
FRA RAKKE STIASS

JUNE

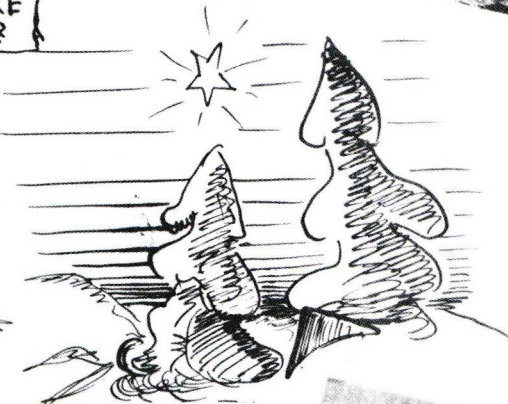
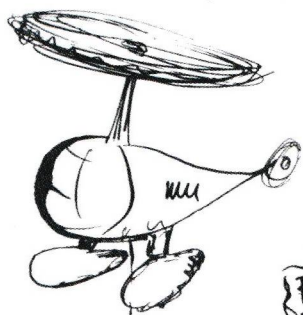
JULI
NYE
SERJANTER
IGJEN

JULI

AUGUST

FREM OG TILBAKE
ER LIKE LANGT?

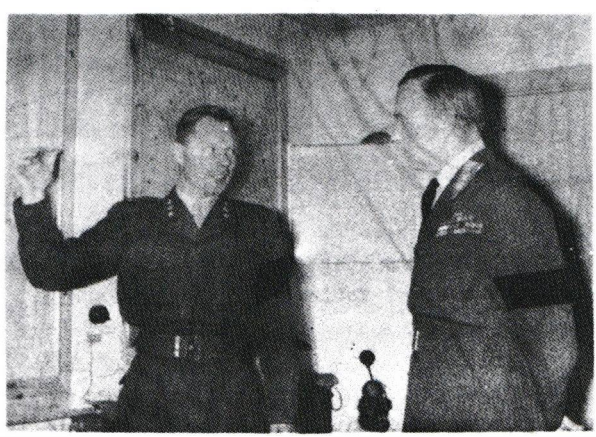
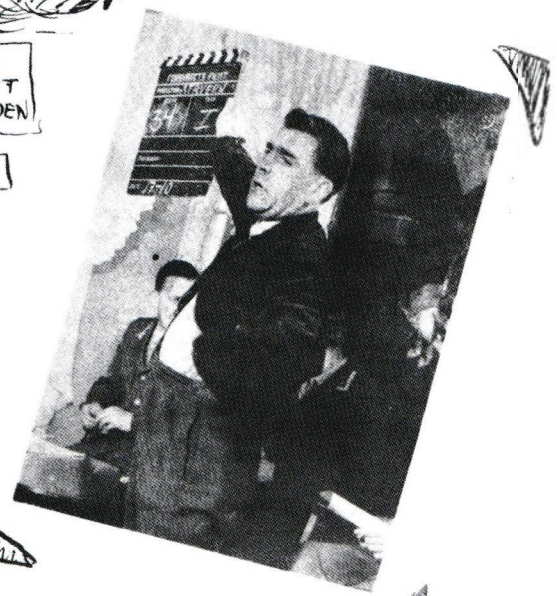
DESEMBER
OG SR
VAR DET
JUL IGJEN

NOVEMBER

BESØK

OKTOBER
VIFILMES

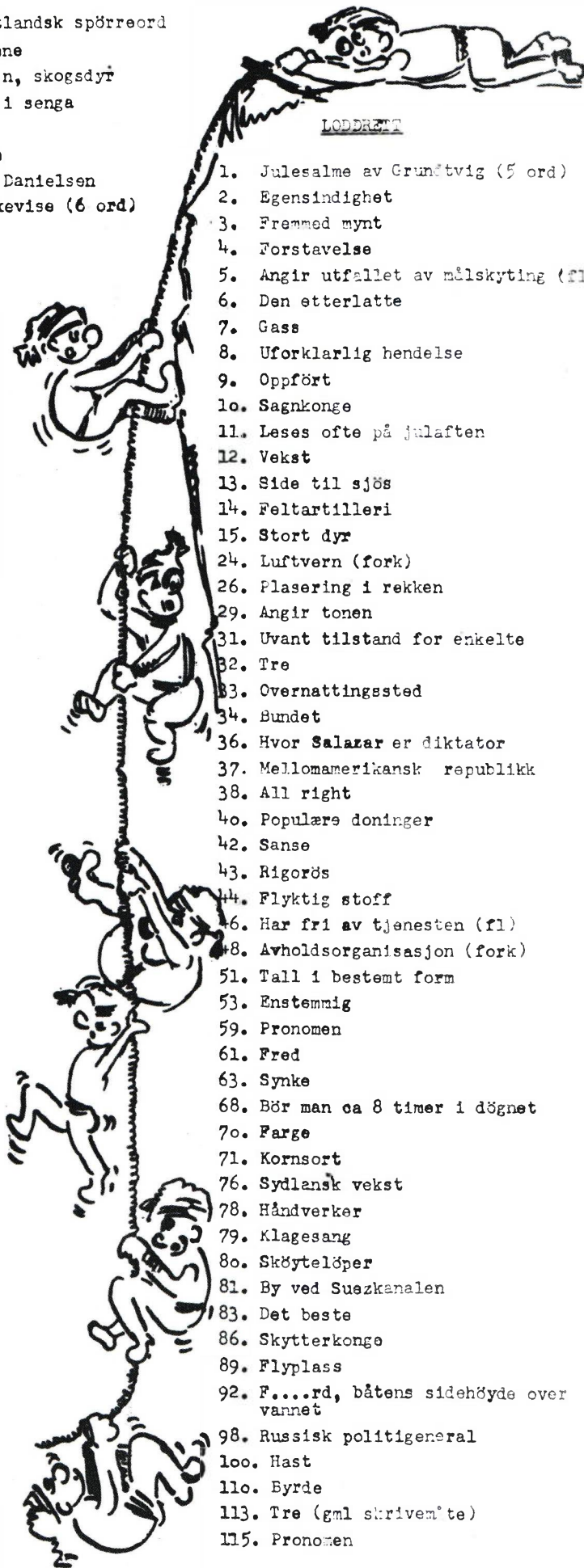
VARDRETT

1. Julesalme (5 ord)
16. Litterært produkt
17. Solo
18. Utenlandsk elv
19. Laveste kvinnestemme
20. Herm
21. Komponentkommandør (fork)
22. Spiss
23. Ubestemt pronomen
25. Plongere
27. Retning
28. Slagsted
30. Mer eller mindre vittig historie
35. Displaced person
37. Bevis
39. ...side
41. Ildsted
45. Landområde
47. Kirkelig musikkleder
49. Dreier på ratt
50. Skitne
52. Se 11 loddrett
54. Nr to i skalaen
55. Lyst
56. Sjømann
57. Fase
58. Førstemann
60. Intetsigende
62. Fri
64. Måltid
65. Bel...
66. Svensk kongeslekt
67. Gruppersejef i LVA
69. Konjunksjon
72. Svensk mansnavn
73. Forstavelse
74. Boyes hjertebarn
75. Internasjonal økonomisk institusjon
77. Geneve (tysk)
78. Nordeuropeisk
82. Ved Tønsberg
84. Drikk
85. Havneby i Litauen
87. Svar
88. Motsatte retninger
90. To like
91. Skratte
93. Øke i størrelse
94. Engelsk preposisjon
95. Tall
96. Preposisjon
97. Blomst og i øyet
99. Fri
101. Som 74
102. Nedbør
103. Nynorsk pronomen
104. Tyrkisk tittel
105. Terrengformasjon

106. Vestlandsk spørreord
107. Morene
108. ....n, skogsdyr
109. Var i senga
111. Tre
112. Side
114. Ole Danielsen
116. Folkeviser (6 ord)

LODDRETT

1. Julesalme av Grundtvig (5 ord)
2. Egensindighet
3. Fremmed mynt
4. Forstavelse
5. Angir utfallet av målskyting (fl)
6. Den etterlatte
7. Gass
8. Uforklarlig hendelse
9. Oppført
10. Sagnkonge
11. Leses ofte på julaften
12. Vekst
13. Side til sjøs
14. Feltartilleri
15. Stort dyr
24. Luftvern (fork)
26. Plasering i rekken
29. Angir tonen
31. Uvant tilstand for enkelte
32. Tre
33. Overnattingssted
34. Bundet
36. Hvor Salazar er diktator
37. Mellomamerikansk republikk
38. All right
40. Populære doninger
42. Sanser
43. Rigorøs
44. Flyktig stoff
46. Har fri av tjenesten (fl)
48. Avholdsorganisasjon (fork)
51. Tall i bestemt form
53. Enstemmig
59. Pronomen
61. Fred
63. Synke
68. Bør man ca 8 timer i døgnet
70. Farge
71. Kornsort
76. Sydlansk vekst
78. Håndverker
79. Klagesang
80. Skøyteløper
81. By ved Suezkanalen
83. Det beste
86. Skytterkonge
89. Flyplass
92. F....rd, båtens sidehøyde over vannet
98. Russisk politigeneral
100. Hast
110. Byrde
113. Tre (gml skrivemåte)
115. Pronomen

Verftsforeningen på besøk på Oscarsborg

Av Erling Halvorsen

Den 13. november kl. 0830 startet turen fra Stavertorg og til Drøbak for 37 medlemmer av Fredriksvern Verfts Venner. Deltakerne var i hovedsak flaggere og guider med ledsager som ved denne turen skulle få et innblikk i hvordan omvisning og guiding forgår på Oscarsborg festning.

Turen gikk med buss fra Moss Turbuss (MTbuss) via Drammen over Hurumlandet, under Oslofjorden og ankomst Drøbak ca 1100. Der går det båt til festningen med avgang hver time. Vel fremme på Oscarsborg ble vi møtt av formannen i Venneforeningen og en representant fra Festningsforvalteren.

Gruppen ble så tatt med opp til hovedfortet som ble påbegynt på 1830 tallet og første byggetrinn sto ferdig 20. November 1848. Fire år etter kom resten av kanonene på plass i hovedfortet og festningen var ferdig i 1853. Navnet Oscarsborg fikk anlegget ved Kong Oscar I's besøk på Kaholmene den 23. august 1855.

Da dette anlegget sto ferdig i 1856 ble det ansett som Nord-Europas mest moderne festning. Men som mange er kjent med så går utviklingen raskt innen for våpenindustrien og på 1890 tallet gjennomgikk Oscarsborg en ny utbyggingsfase. Et nytt torpedobatteri ble ferdig i 1901. Festningen var derfor godt rustet til å stoppe en eventuell Svensk flåtestyrke ved vår selvstendighetsanstrengelser i 1905. Festningen hadde på denne tiden både forsvarsanlegg på Nordre og søndre Kaholmen i tillegg til Håøya samt diverse kanonstillinger både på Drøbak kysten og på Hurumlandet.

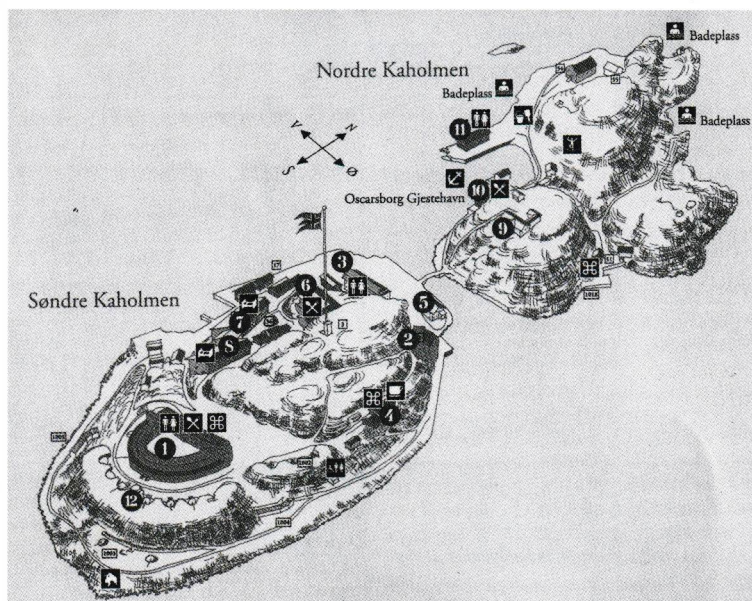
På hovedfortet fikk vi omvisning i Forsvarsmusets anlegg og vi fikk en detaljert fremvisning om den historiske viktige hendelsen 9. april 1940 da flaggskipet Blücher ble senket. Det er ikke godt å vite hva som hadde hendt om skipet hadde kommet til Oslo. Historien om disse viktige skuddene og torpedoene som senket skipet blir for langt å ta med her og den finnes jo i mange historiebøker for den interesserte. Etter omvisningen gikk turen til hotellet for å få en enkel lunsj. Det tidligere messebygget med befalsforlegninger drives nå som hotell med plass til 200 personer. Her er det kurs og konferanser hele året, og hotellet har også en SPA avdeling. Under lunsjen ga venneforeningens formann oss et innblikk i det arbeidet som de gjør. Blant annet skal de nå skifte ut belys-

ningsanlegget på festningen som vil redusere strømforbruket med hele 80 %. Totalt vil dette koste ca 3,5 mil men de er godt på vei til å nå dette målet. Oscarsborg har egen kommandant som har sine kontorer i Kommandantboligen på Nordre Kaholmen.

I tillegg så drives det en gjestehavn med plass til over 100 småbåter på denne øya. Men den drives av private interessenter. Som det ble fortalt så er det mange som har virksomhet på festningsanlegget (konserter, utstillinger og hotellvirksomhet). Det er derfor ønskelig fra Kommandantskapet å få etablert en fast Verftsfunksjon som tar seg av alle henvendelser fra besøkende og arrangører av div tilstelninger på lik linje med det som ønskes etablert ved vårt Fredriksvern Verft.

Selv om været var klart med sol fra blå himmel var det en kald nordavind som gjorde det godt å få varmet seg med kaffe i messa. Ett besøk på en varm sommerdag er nok å anbefale.

Du finner også mer informasjon på internett; www.oscarsborgfestning.no

Tekst til skisse av Oscarsborg

1 Hovedfortet	8 Befalsforlegning
2 Nordre Fort	9 Kommandantbolig
3 Kassernen	10 Simulatorhall A
4Gymnastikksal	11 Simulatorhall B
5 Båtmannsstua	12 Hovedbatteri
6 Messe	
7 Elevforlegning	

Fra FVV's guide- og flagg tjenestens tur til Oscarsborg.
Foto: Rune Sørle.

Fra øvelse på sletta med L/70. Foto: FW.

